

at det tager Tid at befri os fra dem. Men af maa de, om der skal komme Ligevægt i Samfundsforholdene, og af maa de, om der skal være Mening i at arbejde for Kvindernes Stemmeret. Hvad det gælder at fremelske de aarvaagne Kvinder, der ser med egne Øjne, frie Kvinder, men frie i ret Forstand, med Respekt for sig selv som Menneske, og med den rette Respekt for Mennesket i Manden — ikke den vanemæssige Respekt for hele den ydre Apparition, der hedder Mand, saa lidt som den vanemæssige Bøjen af for svundne Tiders Syn, hvis dette Syn ikke kan bestaa for Retfærdighedens Domstol; heller ikke nogen Gaaen paa Akkord, hvor det gælder Principet i dets Renhed.

At Nødvendigheden i en Overgangstid kan lede til Kompromis'er i rent ydre Forhold, er en Ting for sig — alt kan ikke naas med eet Slag; men vi maa have klare Standpunkter, ellers faar vi blot Kvinder, der vil ligestilles for „at faa det godt“ eller for at hævde en ydre Position (ganske som en anden Slags Ægteskabs-„Havn“) og ikke selvstændigt udviklede Kvinder, der hver for sig føler sig ansvarlige som Repræsentanter for den ene Halvdel af Menneskeheden. Ansvarskravet maa hævdes, hævdes til det yderste, thi vi vil ikke fremkalde en blotegoistisk og forfængelig Jagt efter den ydre Lighedstiling, men en Stolthed, som rejser og stiver af, en Stolthed, der skal falde lige saa naturlig for den ringest stillede Kvinde som for den, der er højest paa Straa.

H. Thaarup.

Bøger.

Mathilda Malling: Gryende Dag. Roman. (Det nordiske Forlag).

Den flittige Forfatterinde har i denne Bog sat sig en større Opgave, end hun har givet sig Tid til, eller evnet at løse. Paa en storladet historisk Baggrund har hun villet skildre en af en overmægtig Kærlighedsfølelse betagen ung Kvindes ulykkelige Skæbne. Men til Trods for de ikke faa gode Enkeltheder, som Fortællingen indeholder, bliver Helhedsindtrykket mat og fattigt. Dens historiske Del indskrænker sig hovedsagelig til en Opregnsning af Data og Begivenheder. Om hvad Fremstillingen af den kvindelige Hovedperson angaar, da har Forf. mere med sine ydre Øjne og Øren opfattet det gamle Portræt og den dertil knyttede Saga, som aabenbart har givet Anledning til Fortællingens Tilblivelse, end hun har søgt at digte sig ind i Sammensætningen af sin Heltindes Karakter, og Følelsesliv og udrede det Spind af ydre og indre Forhold, som tilsammen virkede hendes usalige Skæbne.

Bogen er skrevet med betydelig Færdighed; men af Fantasi og sjæleligt Indhold rummer den kun lidt.

Margrethe Fibiger.

Sofie Breum: Fuldtro Sind. Roman fra det 16de Aarhundrede. (Det nordiske Forlag)

Forfatterinden fører her ikke mindre end 3 Par Elskende frem, som Læseren følger gennem Livets Tilskikkelser med mer eller mindre Interesse. Bogens Hovedperson er Niels Flint, der som Hovmester gaar paa Udenlandsrejse med den unge Eggert Quitzow.

Paa Rejsen træffer Skæbnen ham i Skikkelse af en ung, uskyldig Pige, som han i Letsindighed og uden dybere Følelse forfører. Fortvivlelse driver hende i Døden og dette bliver det ledende Moment i hans aandelige Udvikling. Niels Flint bliver herigen til det „fuldtro Sind“, der gør en Mand til en helstøbt Karakter. Denne klart tegnede Personlighed holder Læserens Interesse vedlige Bogen igennem, hvad egentlig ingen af de andre deri optrædende Personer formaar.

Fra et rent æsthetisk Synspunkt bør vel iøvrigt næppe denne Bog bedømmes, men historisk set, har den Betydning. Forfatterinden er saa sikker

i Skildringen af den Tidsalder hvori Bogens Handling foregaar, og indtil de mindste Detailler fortrolig med Tidens Aand, Sæder, Skikke og Talemaader, at hun kan staa som Mønster for flere af de senere Aars yngre Fortættere, der gladelig skriver historiske Romaner, som, flygtigt gennemlæste, synes at give et godt Tidssbillede, men ved nærmere Betragtning er temmelig overfladiske.

Frk. Breums Skildring af Pesten i Limburg giver et fuldt naturtro Billede af Tidens Raahed og Svineri. Senere i Bogen føres Læseren til Odense, hvor Forfatterinden har gjort et saa grundigt Studium af Byens gamle Minder, at det er en sand Fornøjelse at følge med overalt, hvor Bogens Personer færdes, enten det er paa Nørre- eller Vestergade, Flakhaven, Ejder Rønnøvs Gaard, eller gennem Løddet ind til Stien forbi den latinske Skolemesters Hus, overfor Set. Knuds Kirke, da Peblingerne skal spille Komædie om Susanæ Uskyldighed.

Dorete Glambæks og Per Lauritzens Besøg hos Gyde Spandemagers og Sidsel er et Tidssbillede, som er vel værd at lægge Mærke til.

Hvis ikke Bogen i de første Kapitler led af en trættende Bredde ved Nævnelse af mange flere historiske Personnavne, end der er nødvendigt for Handlingen, vilde det være en udtalt Glæde at læse den; ti Forfatterinden godtgør uden dette tilstrækkeligt sin historiske Viden.

Vibeke Salicath.

J. Krohn: Fortællinger for Børn, I, II. og III. Samling. (Det nordiske Forlag.)

Naar man husker, hvad Slags Læsning, man selv har været mest glad ved som Barn, var det ikke Bøger, skrevne „for Børn“. Det var Ting, som Gullivers Rejser — hvilken ublandet Nydelse havde man dog ikke af dem! — danske Klassikere, som Holberg og Hostrup, Blicher og Poul Müller, selv H. C. Andersen havde det ved sig, at der var noget tilbage, man ikke trængte helt igennem.

Nu hævder man — med Rette eller Urette —, at hvad Børn læser, skal være til at forstaa for dem. Dette sigter Krohn aabenbart lige efter; derfor fortæller han saa jævnt og hverdagsagtigt om Børn, Dyr og Planter. Han kender dem alle saa godt, han finder de Vittigheder, Børnene kan magte, som naar han beretter om den Sømand, der for saa vide, at han fik Venner paa Venskabsøerne og gik i Selskab paa Selskabsøerne. Hans Lignelser hentes fra Børnernes egen Verden; Kastanjerne har et Skillerum imellem sig inde i Skallen, „for at de ikke skal slaas“, og de skinner, saa man skulde tro, der havde været Snedkerdrengene i Træerne og poleret dem! Ogsaa Smaafolk i Aandens Rige er Forf. fortrolig med. Alle de rare Madamer og grinagtige Jomfruer bruger deres eget karakteristiske Sprog, ikke at tale om Danselærer Lauritzen, der nok paa staaende Fod kan svare paa „alt, hvad der vedrører Dansen“, men naar Drengene kommer med Samvittighedsspørgsmaal, maa udbede sig Betænkstid! Et helt Galleri af morsomme Figurer af den Art tegner Forf.

Lidt trættende virker hans uforanderlige Tro til, at alt bliver godt tilsidst; lidt vel artige er Børnene. Eller er det virkelig saa almindeligt, at Drengene sørger og græder saa meget over deres egne Udyder? Undertiden kan man heller ikke andet end ønske, at Forfatterens Fantasi tog lidt dristigere Flugt. Der er f. Eks. en Dreng, som ikke gerne vil i Skole efter Ferien og maa bøde derfor med en Drøm, hvori han gennemlever 20 Aars Skuffelser over et forspildt Liv. Hvor anderledes kraftigt virker ikke denne Tanke i Topelius' henrivende lille Digt: Når man sover på roser. Her har de 20 bortødslede, hurtigt svindende Aar, Eventyrets fulde Virkelighed, og fører ogsaa en virkelig Straf med sig, i det Drengen først bliver Student, da han er op i Tredive, og det kun med „lugg og plugg och ris“. Man kan ikke noksøme undre sig over, at Topelius ikke er oversat paa Dansk: der er dog fuld saa megen Grund til at oversætte Svensk for Børn som for Voksne.

Krohn's lune Vid og milde Moraliseren er ægte dansk; han er ubestridt en af de ypperste Dyrkere af vor hjemlige Børnelitteratur.

Dansk Fritænkning

eller

Nykatholicisme.

—o—

Katholicisme betyder jo nøgternt set ikke andet end vedtaget Almenanskuelse. Forholder nu egentlig dansk Fritænkning sig antipodisk til „vedtaget Almenanskuelse“? Den vilde gøre det, hvis dens Feltraa var: Ned med Almindelighed i Anskuelser! Men vi ser ikke andet, end at den selv stiller Almenanskuelser op, Katholicismen lig fastslaar Tilbedelsesæmner for Mennesker tænkt som en Menighed. Strængt taget er det altsaa kun som forældet Almenanskuelse, „Katholicisme“ kan gælde for Busse, — strængt taget er det kun en mere chic Katholicisme, Fritænknerkonciliet sætter i Stedet.

Gammelkatholicismen bød: Tilbed Gud eller gaa til Helvede! Nykatholicismen byder: Tilbed Sandheden eller faa ondt i Mave! Den gamle Trosbekendelse lød: Jeg tror paa Gud, paa Kristus, paa Helligaanden! Den ny Trosbekendelse lyder: Jeg tror paa Sandhed, paa Overmennesket, paa Aandsbegavelsen! Hvor er Forskellen her, Grundforskellen, som sætter Kløft? Her er blot to Anretninger, Ord, budt en efter en af væsentlig samme Tankegang og med det samme Maal under forstaaet: Aandsselskabelighed af den Art, der kræver Ja og Amen af de indbudte.

Hvorfor er „Sandhed“ nu et mere tilbudt Ord end „Gud“? Hvorfor valfarter man nu til Overmennesker og berømte Mænd hellere end til den hellige Grav og til Paven? Hvorfor holder man nu Hundredaarsfester for Begavelser og kun, mildt overbærende, Pinse? Hvorfor? Ja — hvorfor gaar man nu med runde Hatte, medens vore Bedstefædre dog gik med dem tydelig trekantede? Vel fordi det nu saa er Mode?

Tør det paastaas, at Nykatholicisme er en „bedre“ Anskuelse for Hjorden end Gammelkatholicismen? Hvem lever vel, der kan dømme derom, før Tiden? Først af en Anskuelses Frugter i Livet, dens Følger for Slægter, kan man erkende, om den har duet. Helt gode var Gammelkatholicismens Frugter jo ikke. Helt udmærket tegner Nykatholicismens Frugter vel ikke.

Hvad har Eminencerne egentlig ladet Hjorden vide om Sandhed? At Sandhed skal tros paa — det er Bud, ikke Oplysning. Hvad er Sandhed? Kun i Roms Aand faar man Svar: Sandhed, det er det, vi har givet Tiara paa Hovedet!

Saa oplyste Gammelkatholicismen sine Troende bedre. At Gud, verdslig set, det var Paven, ja, det fik man tro, men hvem og hvad Paven var, det kunde man faa al ønskelig Oplysning om — ved at rejse til Rom.

En Trosregel har Nykatholikerne at holde sig til lige saa vel som de Gammelkatholske, men, hvad Erkendelse angaar, er det saa ikke en mager Ting at spises af med: noget Usynligt, der troner i Begrebernes Himmel? At Sandheden ikke bor i Vatikanet, at den ingen haandgribelig Tro rækker de Troende, hvad Sandheden overhovedet ikke er, det faar man at vide, men er det Oplysning, naar man ser sig om efter det noget, som der forlanges, man skal ligge paa Knæ for?

Men, siges der af og til, Begrebet, det er det, det kommer an paa. Det er selve Tankehylsteret, hvori vi Mennesker indfanger Virkelighed. Nuvel — saa er Sandheden Hylster. Pragthylster endogsaa, om ikke Gudsbegreb saa dog at regne for Begrebsguden, men hvad er den Hylster for? Hvor er den levende Form under den Pragtklædning? Maaske er der Klædebonnet under Klædebonnet, Lag efter Lag at analysere i aftagende Rangforandring indefter, men inderst inde, hvor der efter naturlig Viden skulde banke et Hjerte, hvad er der andet end slet ingen Ting?

Engang fordom er der givet en Definition af Sandheden, som virkelig var

antagelig: Jeg er Sandheden. Men den Definition blev snart glemt eller — hvad værre var — forvansket. Den maa have været for naturlig igen. Man fik bortabstraheret Jeg'et, i Stedet for Menneskehedens lille, altid bankende Hjerte fik man sat et erindret Navn. Siden den Tid er levende Sandhed, ja Kravet endog paa levende Sandhed, gradvist bleven hysses ud af Samfundet. I Stedet for er Sansen steget for Sandhedsvidner, d. v. s. Vidner om Klæderne. Til en Tid om Pavens, til en anden Tid om Kejserens og nu endelig om Ingens — thi vor fikse, ny Tid er „i Sandhed“ ingen uhæderlig Undtagelse.

Helga Johansen.

Fællesskolen i England.

Foredrag af Elly Nienstadt.

(Sluttet).

—o—

At Monitorens Pligt ikke var at opretholde Disciplinen, vil jo enhver kunne forstaa uden Ord. Paa det Omraade herskede Læreren i den Skole som i alle andre. Men paa Korridorer, Trapper og Legepladser etc. var der visse Regler, som vi havde at holde os efterrettelig — og det var Monitorens Pligt at paase, at de blev overholdte, at gøre Kammeraterne opmærksomme paa Overtrædelser, og hvis det ikke hjalp, saa at melde det til Bestyreren. Man skulde tro, at et saadant Hverv nemt kunde avle Skinsyge, Misundelse blandt Eleverne indbyrdes, men det blev heldigt forebygget derigennem, at vi selv valgte vore Tillidsmænd, og at det gik efter Tur, forsaavidt som Embedets Varighed aldrig strakte sig over 8 Dage.

Et Par Ord kan jeg maaske her have Lov til at sige om Karaktererne eller rigtigere Mangel paa Karakter og Straf i Skolen. Karaktererne i den danske Skoles Betydning af Ordet gaves ikke, gives der vistnok overhovedet ikke i engelske Skoler. I Fællesskolen i Fallowfield blev skriftligt Hjemmeaararbejde bedømt af Læreren. Et Eet-, To- eller Tretal med den paagældende Lærers Signatur oplyste os om, hvorvidt Arbejdet var godt, maadeligt eller slet. Skulde der af Ellevne selv rettes paa Opgaven, manglede Signaturen bagved Tallet, og først naar den var der, havde vi Lov til at skrive videre i det paagældende Hæfte. I Klassen, ved Arbejdet, som blev udført under Lærers Paasyn, være det mundtlig eller skriftlig, var der aldrig Tale om nogen som helst Karakter eller Bedømmelse. Før Feriernes Begyndelse fik Forældrene en „Report“, skriftligt Vidnesbyrd om deres Barn eller Børn, tilsvarende. De var i Lighed med de ofte hilsnartlige Vidnesbyrd i danske Skoler. Det var alt, hvad der var Tale om.

Om nu om Straffen. Der var jo uartige og artige Børn der ligesom andet Steds, og der maatte ogsaa straffes der som andet Steds; men der blev hverken prygl eller skæmt, skønt Pryglestraf ellers ikke er ukendt i engelske Drengeskoler. Nej, hvert Barn havde i sin Pult en lille Æske med tolv smaa Kartoner eller Billetter. For Ordensovertrædelser, uartig Opførsel i det hele taget, mistede man et af sine „Arbejdsmærker“, som de hed, men hver Fredag Eftermiddag inden Skolens Afslutning for Ugen, skulde de være paa Plads igen. De blev indfriet igennem et Kvarter ekstra Arbejde i Frikvarteret, imedens de andre legede, som ikke smagte godt. Saa hed det til Eksempel: „Nu skal Du gaa og luge i Haven og tænke over, hvad du har gjort“, eller lignende for livlige Børn kedsommelige Bestillinger blev os paabudt, og først naar det var gjort, kunde man melde sig og faa sit Mærke udleveret igen. Havde vi til Fredag Eftermiddag ikke opnaaet at faa vore Papirer i Orden, gik vi Glip af det, vi vistnok alle sammen, baade store og smaa, glædede os aller mest til i hele Ugen: den Times Haandarbejdsundervisning, hvor hele Skolen forsamlades, og vi alle syede, medens Historier blev fortalt. Jeg ser endnu hele Skolen sidde i den store Sal, saa vidt som muligt i en stor Kreds, Bestyreren paa Ærespladsen med sit bølgede graa Haar og Fløjlsjakke, med Strikketøjet i Haanden blandt Børnene, som skulde fortælle Historier